

ŞAHA KALKMIŞ ÇİN

Sanayi üretiminde dünya devleriyle yarışır hale gelmiş. Dünyanın 5 büyük dev şirketi büyük imalat yatırımları yapmış. Emek devlet tarafından ucuza örgütlenmiş. Hem karın doyurma parasına çalışıyorlar, hem de 14 saat çalışıyorlar.

Teknoloji ve bilim transferi hızlı ve örgütlü. Ne yapacağını bilerek hedefe kilitlenmiş, bu yüzyılın efendisi olmaya kararlı adımlarla yürüyorlar.

Adamların boyları küçük, hedefleri ve ölçeği çok büyük! Şehirleri ABD modeli son teknoloji ve büyük büyük. Parkları bin dönüm gibi planlanmış, iğne oyasıyla süsler gibi peyzaj uygulamışlar. İnsanın her karede fotoğraf çektiresi geliyor.

Tarihle gün uyum içinde uç uca eklenmiş. Hem tarihi doku korunmuş hem modern mimarının en güzel örnekleri yan yana duruyor. Otantik Çin evleri korunurken dünyadaki Toverlar'la yarışan yeni yapılar göz kamaştırıyor.

Tarımda en küçük birimden en yüksek verim, planlı ve örgütlü biçimde elde ediliyor. Dört mevsim meyve ve sebzelerini her yerde bulabilirsiniz.

54 farklı dil hem korunmuş hem de ortak Çinceyle üst kültür yaratılmış. Budha ile Mao barış içinde bir arada yaşıyor.

Bizim çağın başında M. Kemal ve arkadaşlarının başlattığı devlet kapitalizmi daha bir örgütlü şekilde hayat bulmuş. "*Her şey vatan için*" sanki Çin'in ana düsturu. Herkes ülkesi için yaşıyor ve savaşıyor. Etnik farklılıklar şaka ve espri içinde anlatılıyor.

Yasak şehir dedikleri eski hanedanlık sarayı ve Tiananmen Meydanı aynı hoşgörülle sergileniyor. Geçmişe hürmet, geleceğe umut kardeşleşmiş.

Nüfus planlaması oturmuş. Herkese bir çocuk. 30.000 doları olana bir çocuk daha. Bizdeki gibi Rızkulallah yok. Rızığı kendin bulacaksın, kabahati de Allah'a yüklemeyeceksin. Akıl bir adım önde. Eğitim ve sağlık hizmetleri devlet eliyle ve bi-hakkın yapılıyor. Bitkisel tedavi yöntemleri ve bildiğimiz tıp yeni sinerji doğuruyor. İlaç israfı yok gibi. Yeteri kadar günlük ilaç veriliyor. Bizdeki gibi her ev ilaç deposu değil. Lokantalarda -ki 1000 kişilik lokantalar- kuyruk var, hastanelerde kuyruk yok.

Bunları geçip biraz kentler ve kentleşmeler üzerine bilgi aktaracağım...

Pekin, Şanghay, Hangzhou'yu gezdim. Başkent kaşıkçı elması gibi. Kalabalık ama kargaşa-kaos yok. Trafik akıyor. Alt-üst geçitler kent silüetini bozmuyor. Yüksek-dikey yapılanmanın olduğu alanlarda, eski yerleşmeyle çift katlı estetik yollarla trafik çözümleri insanın aklını durduruyor. Metrosu Paris metrosuyla yarışmış. Otoyolları ABD yollarıyla yarışmış. Kibirsiz ama iddialı bir başkent.

Şanghay

Tipik Amerikan modeli uygulanmış. Gelişme tarihi 15-20 yıl. Merkezi planlama hâkim. Nehrin bir tarafı eski yapılar, bir tarafı yeni yüksek yapılar. Işıklandırma müthiş. Akşam saatlerinde vapur gezintileri düzenleniyor. Kentin ışıkları farklı bir manzara oluşturuyor. Gezi vapurlarında, jilet, tarak, sigara kâğıdı satılmıyor. Animasyon olarak bizimkinde sihirbaz vardı. Bir saatlik gezi 10 dolar. İnanılmaz bir keyif. Nereye, neye bakacağını şaşıırıyorsun. Bir tarafta eski taş binalar, diğer tarafta Manhattan, hem de ışıklısı. Duvarlarda Panda gösterileri!

Şanghay aynı zamanda bütün Asya'nın ticaret başkenti. Çin'in değil sadece Asya'nın kalbi. Çin'in en büyük kenti ve dünya ticaret tekellerinin de adresi. Bildiğimiz bütün markaların koca koca binaları var. Kendinizi New York ya da Londra'da sanırsınız.

Hangzhou

Sahil kasabası, 4 milyon nüfusu var. Yollar 3 bant gidiş-geliş, orta refüj 3,5 metre desen desen bitkilerle donatılmış. Her iki kenarda 3 metrelik yaya ve bisiklet yolu. Ona ek olarak 3,5 metre kenar refüjü ağaçlandırılmış, ışıklandırılmış, anlayacağınız kitabını aşmışlar. Bir çöp bulamazsınız. Yeni yerleşme merkezleri villalar, 4 katlılar ve 14 katlı apartman daireleri, cephe ve çatı hareketleri insanı büyülüyor. Birbirini ezmeden her gelir grubuna hitap eden böyle mekânları dünyanın hiçbir yerinde ben görmedim.

Yeni yerleşmelerdeki belediye başkanlarına önerim, mutlaka buralarını bir gezsinler. Büyükşehir başkanlarına önerim, eğer ruhlarını yitirmedilerse ekipleriyle birlikte gezsinler.